

340-модда. Мажбуриятларнинг бекор бўлиш асослари

Мажбурият ушбу Кодексда, бошқа қонунларда ёки шартномада назарда тутилган асосларга кўра тўлиқ ёки қисман бекор бўлади.

Мажбуриятни тарафлардан бирининг талаби билан бекор қилишга қонун ҳужжатлари ёки шартномада назарда тутилган ҳоллардагина йўл қўйилади.

Қаранг: мазкур Кодекснинг [14](#), [236 — 258](#), [283-моддаси](#) биринчи қисмининг [2-банди](#), [309-моддаси](#) биринчи қисмининг [3](#), [4-бандлари](#), [341 — 352-моддалари](#), [382-моддаси](#) [иккинчи](#) — [тўртинчи қисмлари](#), Ўзбекистон Республикаси “Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида”ги Қонунининг [15-моддаси](#).

341-модда. Мажбуриятнинг бажарилиши билан бекор бўлиши

Мажбурият, қоида тариқасида, унинг лозим даражада бажарилиши билан бекор бўлади.

Қаранг: мазкур Кодекснинг [14](#), [236 — 258](#), [340](#), [342 — 352-моддалари](#).

342-модда. Воз кечиш ҳақи

Тарафларнинг келишувига мувофиқ мажбурият уни бажариш ўрнига воз кечиш ҳақини бериш (пул тўлаш, мол-мулк бериш ва шу кабилар) билан бекор қилиниши мумкин. Воз кечиш ҳақининг миқдори, муддатлари ва уни бериш тартибини тарафлар белгилайдилар.

Қаранг: мазкур Кодекснинг [236 — 258](#), [340 — 341](#), [343 — 352-моддалари](#).

343-модда. Ҳисобга ўтказиш билан мажбуриятнинг бекор бўлиши

Муддати тўлган ёки муддати кўрсатилмаган ёхуд талаб қилиш пайти билан белгиланган муқобил ўхшаш талаб ҳисобга ўтказилиши билан мажбурият тўлиқ ёки қисман бекор бўлади.

Ҳисобга ўтказиш учун бир тарафнинг аризаси кифоя қилади.

Қаранг: мазкур Кодекснинг [14](#), [236 — 258](#), [340 — 342](#), [344 — 352](#), [783-моддалари](#).

344-модда. Ҳисобга ўтказишга йўл қўйилмаслиги

Қуйидаги талабларни ҳисобга ўтказишга йўл қўйилмайди:

даъво муддати ўтган талабларни;

фуқаронинг соғлигига шикаст етиши ёки унинг вафоти муносабати билан етказилган зарарни тўлаш ҳақидаги талабини;

алиментлар ундириш ҳақидаги талабни;

умрбод асраш шарти билан уй-жойни бошқа шахсга топшириш талабини;

қонунда ёки шартномада назарда тутилган бошқа ҳоллардаги талабни.

Қаранг: мазкур Кодекснинг 149 — 163, 530 — 534, 1005 — 1016-моддалари, Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг V бўлими.

345-модда. Талабдан бошқа шахс фойдасига воз кечилганида ҳисобга ўтказиш

Талабдан бошқа шахс фойдасига воз кечилган тақдирда қарздор ўзининг дастлабки кредиторга муқобил талабини янги кредиторнинг талабига қарши ҳисобга ўтказишга ҳақли.

Агар талаб қарздор бу талабдан бошқа шахс фойдасига воз кечилгани тўғрисидаги билдиришни олган пайтгача мавжуд бўлган асосга кўра вужудга келган бўлса ва талаб қилиш муддати ана шу билдириш олингунча келган бўлса ёки ушбу муддат кўрсатилмаган ёхуд талаб қилиш пайти билан белгиланган бўлса, ҳисобга олиш амалга оширилади.

Қаранг: мазкур Кодекснинг 14, 236 — 258, 313, 340 — 344, 346 — 352-моддалари.

346-модда. Қарздор билан кредитор бир шахс бўлиб қолганида мажбуриятнинг бекор бўлиши

Қарздор билан кредитор бир шахс бўлиб қолганида мажбурият бекор бўлади.

Қаранг: мазкур Кодекснинг 14, 236 — 258, 340 — 345, 347 — 352-моддалари.

347-модда. Мажбурият янгиланиши билан унинг бекор бўлиши

Тарафлар ўз ўрталаридаги дастлабки мажбуриятни бошқа нарсани ёки бошқача ижро этиш усулини назарда тутувчи янги мажбурият билан алмаштириш (мажбуриятни янгилаш) ҳақида келишиб олсалар, мажбурият бекор бўлади.

Ҳаёт ёки соғлиққа етказилган зарарни қоплаш ва алиментларга нисбатан мажбуриятлар хусусида янгилашни амалга оширишга йўл қўйилмайди.

Агар тарафларнинг келишувига мувофиқ бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, мажбуриятни янгилаш дастлабки мажбурият билан боғлиқ бўлган қўшимча мажбуриятларни бекор қилади.

Қаранг: суд амалиёти.

Қаранг: мазкур Кодекснинг 742, 1005 — 1016-моддалари, Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг V бўлими.

348-модда. Қарздан воз кечиш

Кредитор қарздорни унинг зиммасидаги мажбуриятлардан озод қилиши билан, агар бу ҳол бошқа шахсларнинг кредитор мол-мулкига нисбатан ҳуқуқларини бузмаса, мажбурият бекор бўлади.

Қаранг: мазкур Кодекснинг 14, 236 — 258, 340 — 347, 349 — 352-моддалари.

349-модда. Бажариш мумкин бўлмаганлиги туфайли мажбуриятнинг бекор бўлиши

Агар тарафлардан биронтаси ҳам жавоб бермайдиган вазият туфайли мажбуриятни бажариш мумкин бўлмай қолса, у бекор бўлади.

Башарти, қарздор мажбуриятни кредиторнинг айбли ҳаракатлари туфайли бажариши мумкин бўлмаса, кредитор ўзининг мажбурият бўйича бажарганларини қайтариб беришни талаб қилишга ҳақли эмас.

Қаранг: мазкур Кодекснинг 14, 236 — 258, 335, 340 — 348, 350 — 352-моддалари.

350-модда. Мажбуриятнинг давлат органи ҳужжати асосида бекор бўлиши

Агар давлат органининг ҳужжати чиқиши натижасида мажбуриятни бажариш тўлиқ ёки қисман мумкин бўлмай қолса, мажбурият тўлиқ ёки унинг тегишли қисми бекор бўлади. Бунинг натижасида зарар кўрган тарафлар ушбу Кодекснинг [12](#) ва [15](#)-моддаларига мувофиқ уни тўлашни талаб қилишга ҳақлидирлар.

Давлат органининг мажбурият бекор бўлишига асос бўлган ҳужжати белгиланган тартибда ҳақиқий эмас деб топилганида, агар тарафларнинг келишувидан ёки мажбуриятнинг моҳиятидан бошқача тартиб келиб чиқмаса ва мажбуриятни бажариш кредитор учун ўз аҳамиятини йўқотмаган бўлса, мажбурият тикланади.

Қаранг: мазкур Кодекснинг [14](#), [236 — 258](#), [340 — 349](#), [351](#) — [352-моддалари](#), Ўзбекистон Республикасининг “Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида”ги Қонуни [35-моддаси](#).

351-модда. Фуқаро вафот этиши билан мажбуриятнинг бекор бўлиши

Агар мажбуриятни қарздорнинг шахсий иштирокисиз бажариш мумкин бўлмаса ёки мажбурият бошқача тарзда қарздорнинг шахси билан чамбарчас боғлиқ бўлса, қарздор вафот этиши билан мажбурият бекор бўлади.

Агар мажбуриятни бажариш шахсан кредитор учун мўлжалланган ёки мажбурият бошқача тарзда кредиторнинг шахси билан чамбарчас боғлиқ бўлса, кредитор вафот этиши билан мажбурият бекор бўлади.

Қаранг: мазкур Кодекснинг [14](#), [36](#), [37](#), [236 — 258](#), [314](#), [340 — 350](#), [352-моддалари](#), Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг [305 — 309-моддалари](#).

352-модда. Юридик шахс тугатилиши билан мажбуриятнинг бекор бўлиши

Юридик шахс (қарздор ёки кредитор) тугатилиши билан мажбурият бекор бўлади, қонун ҳужжатлари билан тугатилган юридик шахснинг мажбуриятларини бажариш бошқа шахс зиммасига юклатилган (ҳаётга ёки соғлиққа етказилган зарарни тўлаш талаби ва бошқа талаблар бўйича) ҳоллар бундан мустасно.

Қаранг: мазкур Кодекснинг [14](#), [53](#), [1015-моддалари](#).